τος εἰς τὴν ὄπισθεν τῆς σκηνῆς δοκιμαστικὴν τάφρον, ἀναβιβάζεται ἡ κατοίκησις τοῦ χώρου αὐτοῦ εἰς τὴν 3ην χιλιετηρίδα π.Χ.

Ν. ΓΙΑΛΟΥΡΗΣ

*

ΑΧΑΪΑ

ΠΑΤΡΑΙ

Ἐν Πάτραις, κατὰ τὰς ἐργασίας ἀνακατασκευῆς παρὰ τοῦ Δήμου τοῦ ἀποχετευτικοῦ ἀγωγοῦ ἐν τῇ ὁδῷ Νικήτᾳ, ἐθρυμματίσθη ἐξ ἀγνοίας τῶν ἐργατῶν τὸ κάτω ἥμισυ ἀπὸ τῆς ὀσφύος μαρμαρίνου ἀγάλματος τηβεννοφόρου ἀνδρὸς ὑπερφυσικοῦ μεγέθους συγκολληθὲν ἀργότερον ἐν τῷ Μουσείῳ (Λ 159, ὕψ. μετὰ τῆς πλίνθου 1,21 μ.).

Κατὰ τὴν ἐπακολουθήσασαν διερεύνησιν τοῦ χώρου ἀπεκαλύφθη ἐν μέρει λευκὸν καὶ μέλαν ψηφιδωτὸν δάπεδον δωματίου, κοσμούμενον δι' ἑλικοειδοῦς ἐντὸς πλαισίου μελανῶν ψηφίδων ἐπὶ λευκοῦ ἐδάφους (Πίν. 149 α, β καὶ Σχεδ. 1). Οἱ τοῖχοι τοῦ δωματίου βαίνοντες κάτω τῶν πεζοδρομίων (ἀπεχόντων 6,40 μ.) καὶ τῶν οἰκιῶν δὲν ἀπεκαλύφθησαν, ὥστε νὰ σημειωθῇ ἡ ρυμοτομία τῆς ἀρχαίας πόλεως. Ἐκ τῆς κατευθύνσεως ὅμως τῶν παραλλήλων πρὸς τοὺς τοίχους τοῦ δωματίου πλαισίων φαίνεται, ὅτι αἱ ἀρχαῖαι ὁδοὶ ἀπέκλιναν ἐλαφρῶς πρὸς Ἀνατολὰς ἐν σχέσει πρὸς τὰς σημερινάς. Ἡ αὐτὴ ἀπόκλισις παρατηρεῖται εἰς ἀποκαλυφθέντα τοῖχον οἰκοδομήματος ὑπὸ τὴν ὁδὸν Σωτηριάδου, παρὰ τὸ ἀρχαῖον Ὠδεῖον.

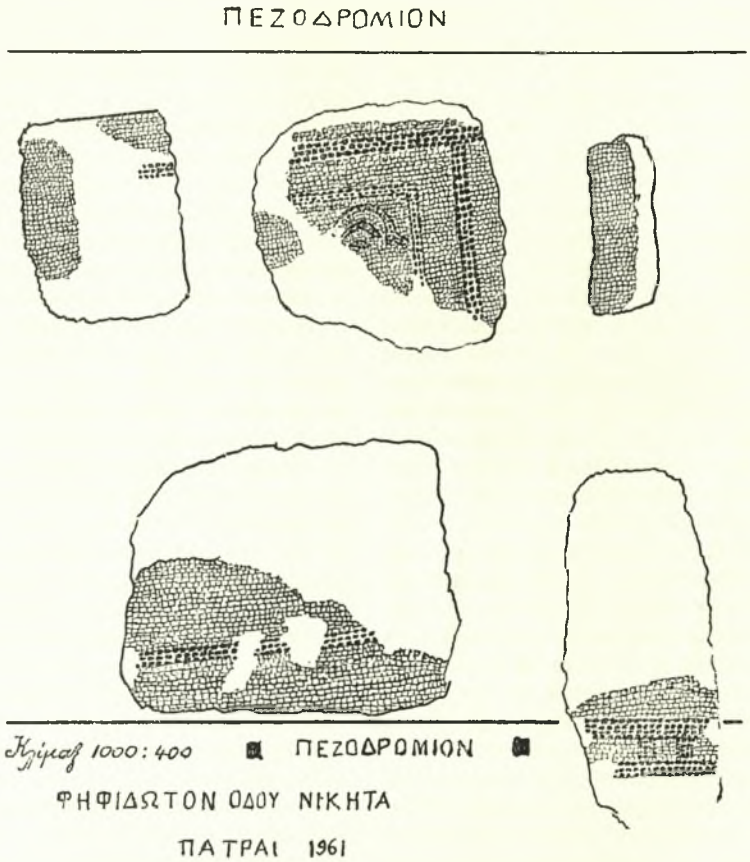

Σχεδ. 1

Κατὰ τὰς ἐκσκαφὰς πρὸς κατασκευὴν παρὰ τοῦ Δήμου ἀποχετευτικοῦ ἀγωγοῦ κατὰ μῆκος ἀνωνύμου παρόδου καὶ κατὰ τὴν συμβολήν της πρὸς τὴν ὁδὸν Ἰτεῶν (Πύργου) ἀρ. 10 ἐν Πάτραις, ἀπεκαλύφθη ἐν κακῇ καταστάσει τμῆμα ψηφιδωτοῦ πλάτους 2.30 μ. περίπου, διακεκοσμη-

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
18/05/2024 08:05:53 EEST - 3.131.95.49

μένου διὰ κύκλων διατεμνομένων ἐντὸς ὀδοντωτοῦ πλαισίου· τὸ μῆκος του, βαῖνον ὑπὸ τὸ ἐσωτερικὸν κράσπεδον καὶ παραλλήλως πρὸς τὸν ἄξονα τῆς παραλιακῆς ὁδοῦ Ἰτεῶν, δὲν ἀπεκαλύφθη καὶ παραμένει ἄγνωστον.

Τὸ ψηφιδωτὸν εἶχε καταστραφῆ ἐν μέρει καὶ κατὰ τὴν ἀνόρυξιν χάνδακος πρὸς τοποθέτησιν ἠλεκτροφόρων καλωδίων παρὰ τῆς Ἠλεκτρικῆς Ἑταιρείας Γλαῦκος.

Καθ' ὅλον τὸ πλάτος τῆς ὁδοῦ Ἰτεῶν καὶ εἰς βάθος 1,15 μ. τὸ δάπεδον ἦτο πλινθόστρωτον εἰς σαθρὰν κατάστασιν.

Εἰς τὸ κάτω μέρος τῆς ὁδοῦ, ἐπὶ τῆς παραλίας, ἀνευρέθη τμῆμα πλινθοκτίστου τοίχου, βαίνοντος λοξῶς πρὸς τὸν ἄξονα τῆς ὁδοῦ, καὶ παρὰ τὸν τοῖχον, ἐντὸς τῆς ὀρυχθείσης τάφρου, ἀνευρέθη μαρμάρινος ἀκέραιος κορμὸς ἀρραβδώτου κίονος μήκ. 2,37 μ. διαμ. ἄνω 0,34 μ. κάτω 0,41 μ., ὅστις μετεφέρθη εἰς τὸν χῶρον τοῦ ἀρχαίου Ὠδείου.

Ἀπέχοντα ἀπὸ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου περὶ τὰ 300 μ. εἶναι ἀσφαλῶς τὰ παρὰ τῶν περιηγητῶν παρατηρηθέντα «κατὰ τὴν παραλιακὴν ὁδὸν ἀπὸ τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου καὶ πέραν» ἐρείπια λουτρῶν[1].

Ἐκ τοῦ φρουρίου ἀπετειχίσθησαν ἄγνωστα γλυπτά, ἑλληνικαὶ καὶ λατινικαὶ ἐπιγραφαὶ καὶ ἀρχιτεκτονικὰ μέλη[2]. Τὰ μνημεῖα ταῦτα τῆς ἀκμῆς τῶν Πατρῶν μετεφέρθησαν εἰς τὸ Μουσεῖον.

1. Λ. 160. Ἀρχαϊστικὴ κεφαλὴ Ἑρμοῦ, ἐνθυμίζουσα τὸ ἀντίγραφον τῆς τοῦ Ἀλκαμένους, ἀποκεκρουμένη τὸ δεξιὸν ἥμισυ ἀπὸ τοῦ μέσου περίπου τοῦ δεξιοῦ ὀφθαλμοῦ, τὴν κόμην τοῦ μετώπου ἐν μέρει, τὸν πρὸ τοῦ ὤμου πίπτοντα βόστρυχον τῆς κεφαλῆς, τὸ ἄκρον τοῦ ὀρθογωνίου πώγωνος καὶ τὴν στήλην κάτωθι τοῦ ὤμου. Ἡ κόμη τοῦ μετώπου εἶναι διατεθειμένη εἰς τέσσαρας ἐπαλλήλους σειρὰς κοχλιοειδῶν βοστρύχων, ἀντὶ τῶν τριῶν τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀντιγράφου ἐκ Περγάμου, τὸ ὁποῖον εἶναι ὀλίγον μικρότερον (ὕψ. 0,37 μ., κεφαλῆς 0,35 μ. Πίν. 149 γ, δ).

2. Λ 161. Μαρμαρίνη εἰκονικὴ κεφαλὴ νέου ἀποκεκρουμένη τὸ πρόσωπον, ὀπίσω καὶ κάτω ἀπὸ τοῦ ἄκρου τῆς κάτω σιαγόνος καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ αὐχένος. Ἡ περισφίγγουσα αὐτὴν ταινία προδίδει ἡγεμόνα ἢ ἀθλητήν. Οἱ τεταραγμένοι καὶ ἀνήσυχοι βόστρυχοι τῆς κόμης ἁρμόζουν εἰς ἑλληνιστικὸν ἔργον τοῦ τέλους τοῦ 4ου αἰῶνος (ὕψ. 0,219 μ. Πίν. 150 α, β).

3. Λ 162. Ἀπότμημα μαρμαρίνης σαρκοφάγου, ἀποκεκρουμένης πανταχόθεν πλὴν τῆς προσόψεως καὶ τῆς ἕδρας. Διασῴζει ἐν ὑψηλῷ ἀναγλύφῳ τὸ κάτω ἥμισυ ἀπὸ τῆς ὀσφύος τοῦ σώματος νέου πρὸς τ' ἀριστερά, γονατίζοντος ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ καὶ τείνοντος τὸν ἀριστερὸν πόδα ὀπίσω· ἐμπρὸς κρέμαται τὸ ἄκρον τοῦ ἱματίου. Παρίσταται προφανῶς σκηνὴ μάχης. Παρὰ τὴν ἕδραν ζωφόρος ζώων ἐν ταπεινῷ ἀναγλύφῳ (ὕψ. 0,40 μ., πλ. 0,42 μ., πάχ. 0,57 μ.).

4. Λ 163. Μαρμάρινον ἄγαλμα ταύρου κατακεκλιμένου πρὸς τὰ δεξιὰ ἐπὶ ἀνωμάλου βραχώδους ἐδάφους· ἀποκεκρουμένον τὰ ἔνθετα κέρατα, τὸ ἄκρον τοῦ ρύγχους, τὸν δεξιὸν ἐμπρόσθιον πόδα κάτωθεν τοῦ γόνατος, τὸν ὀπίσθιον ἐν μέρει καὶ τὴν πλίνθον ἐμπρὸς (ὕψ. 0,38 μ., πλίνθου μῆκος 0,775 μ., πλ. 0,265 - 0,29 μ., ὕψος ἐμπρὸς 0,043 - 0,073 μ., ὀπίσω 0,165 μ. (Πίν. 150 γ). Στρέφει τὴν κεφαλὴν δεξιὰ προσβλέπων τὸν θεατήν· ἡ κόμη εἰς τὸ μέσον τοῦ μετώπου εἰς σχῆμα πυροστροβίλου. Φέρει τὴν θυσανωτὴν οὐρὰν ἄνωθεν τῆς ράχεως. Κάτωθεν τῆς ὁπλῆς τοῦ ἐμπροσθίου ἀριστεροῦ ποδὸς ὀπή ἄγνωστον εἰς τί χρησιμεύουσα. Προφανῶς δὲν ἀνήκει εἰς σύμπλεγμα.

5. Λ 164. Μαρμαρίνη κεφαλὴ μετὰ τοῦ λαιμοῦ καὶ μέρους τοῦ στήθους καὶ τῶν ὠμοπλατῶν λέοντος (ὕψ. 0,44 μ., μήκ. 0,77 μ.) ἀποκεκρουμένη τὸ κατὰ τοὺς μυκτῆρας τμῆμα τῆς ἄνω γνάθου καὶ τὸ ἄκρον τῆς κάτω (Πίν. 150 δ). Στρέφει πρὸς τ' ἀριστερὰ καὶ χαίνει τὸ στόμα ὡς βρυχώμενος. Τὸ μέγα βάθος εἰς τὸ ὁποῖον κεῖνται οἱ ὀφθαλμοί, μαρτυρεῖ ἐπίδρασιν τοῦ Σκόπα. Προφανῶς ἐπίστημα ἐπιτυμβίου μνημείου, ὡς φύλαξ αὐτοῦ.

6. Λ 158. Ἀπότμημα παρὰ τὴν ἀριστερὰν πλευρὰν βάσεως ἀγάλματος λευκοῦ μαρμάρου σκληροῦ, ἀποκεκρουμένης τὰς ἄλλας πλευρὰς (ὕψ. 0,495 μ., πλ. 0,345 μ., πάχ. 0,15 μ., ὕψ. γραμμ. 0,043 - 0,056, Ψ = 0,135 μ. Φ = 0,14 μ. τοῦ 3ου μ.Χ. αἰῶνος. Πίν. 151 α).

[– – –]ον
[κατὰ τ]ὸ ψήφι–
[σμα τῆς]Βουλῆς

7. Λ 165. Ἀπότμημα παρὰ τὴν ἄνω δεξιὰν γωνίαν βάσεως ἀγάλματος τεφροῦ ἀσβεστολίθου, ἀποκεκρουμένης κάτω, ἀριστερὰ καὶ ἐν μέρει τὴν ἄνω δεξιὰν αὐτῆς γωνίαν (ὕψ. 0,525 μ., πλ. 0,30 μ., πάχ. 0,49 μ., ὕψ. γραμμ. 0,025 - 0,03 μ. τοῦ 1ου π.Χ. - 1ου μ.Χ. αἰ. Πίν. 151 β).

1. Θωμόπουλος, Ἱστορία τῆς πόλεως τῶν Πατρῶν², 224.

2. Ὡς καὶ περὶ τὰς δέκα ἑβραϊκαὶ ἐπιγραφαί, ὁ συνολικὸς ἀριθμὸς τῶν ὁποίων ἐν τῷ Μουσείῳ Πατρῶν ὑπερβαίνει τὰς εἴκοσι πέντε.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
18/05/2024 08:05:53 EEST - 3.131.95.49

ΑΠΟΛΗ [– –]
Σωρεῖναν [– –]
ου θυγατέ[ρα – –]
[θ]έατρα τε [– –]
ρωνος [– –]
ΘΕ [–]

Στ. 1. τὸ τρίτον γράμμα πιθανῶς *Θ* καὶ τὸ τέταρτον *Α*.

Στ. 4. *[θ] έατρα τε [θεασαμένην]* ἴσως.

8. Λ 166. Πλὰξ λευκοῦ μαρμάρου ἀποκεκρουμένη ἄνω ἀριστερὰ καὶ ἐν μέρει κάτω. Κισσόφυλλον εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ τό τέλος τοῦ τελευταίου στίχου (ὕψ. 0,29 μ., πλ. 0,52 μ., πάχ. 0,035 μ., ὕψ. γραμμ. 0,042 - 0,045 μ. τοῦ 2ου μ.Χ. αἰῶνος. Πίν. 151 γ). Ἀνάγλυφος ταινία ὀπίσω κατὰ μῆκος τῆς κάτω πλευρᾶς ἐκ τῆς πρώτης χρήσεως.

|| *ΟΙΣ*
ν ἐπέγραψα

Στ. 1. Αἱ κάθετοι κεραῖαι τοῦ πρώτου καὶ δευτέρου γράμματος πιθανὸν ἀνήκουν εἰς *ΝΤ* μᾶλλον ἢ *ΤΡ*, συμπληρωτέον ἴσως *[ἐν] τοῖς ω*.

9. Λ 167. Ἀπότμημα στήλης λευκοῦ ἀσβεστολίθου Ἀστακοῦ, ἀποκεκρουμένης πανταχόθεν πλὴν τῆς ὀπισθίας πλευρᾶς (ὕψ. 0,23 μ., πλ. 0,345 μ., πάχ. 0,245 μ. Φέρει τὴν γνωστὴν ἐπιγραφὴν CIL IX 529 (ὕψ. γραμμ. 0,037 - 0,041 μ. Πίν. 151 δ), ἥτις ἐπανεκδίδεται :

OL
[Po]steriores PIL
IIC · III PROPARIEDIM
IITALIS

10. Λ 157. Πλὰξ λευκοῦ ἀσβεστολίθου Ἀστακοῦ ἀκεραία (ὕψ. 0,44 μ., πλ. 0,235 κάτω, 0,245 μ. ἄνω, παχ. 0.105 μ., ὕψ. γραμμ. 0,04 μ., τοῦ 1ου π.Χ. αἰ. Πίν. 151 ε).

Marcia An-
tiochis' Al-
liatius Pro
bus Matri

Πιθανῶς ἀφιέρωσις εἰς τὴν ἐν Ἀχαΐᾳ λατρευομένην Stata Mater[3].

11. Λ 168. Μαρμάρινος πεσσίσκος ὀρθογώνιος ἀποκεκρουμένος ἄνω καὶ κάτω· κοσμεῖται ἐπὶ τῆς προσόψεως διὰ διωρόφων ἀνθεμίων ἀναγλύφων (ὕψ. 0,79 μ., πλ. 0,21 μ., πάχ. 0,29 μ., Πίν. 152 α)

3. Herbillon, Les cultes de Patras, 167.

12. Δύο πώρινα κορινθιακὰ κιονόκρανα τοῦ συνήθους τύπου ἀποκείμενα εἰς τὸν χῶρον τοῦ ἀρχαίου Ὠδείου καὶ πέντε μαρμάρινα τῆς παραλλαγῆς τοῦ ἐν Ἀθήνας Ὡρολογίου Ἀνδρονίκου τοῦ Κυρρήστου (Πύργου Ἀνέμων), εἰς τὰ ὁποῖα ἡ μὲν κάτω ζώνη τοῦ καλάθου φέρει πέριξ 8 φύλλα ἀδροτμήτου ἀκάνθου, αἱ δὲ δύο ἄνω περιφερικὴν στεφάνην ἐκ 16 φύλλων καλάμου ἀνακαμπτομένων ὑπὸ τὸν τετράγωνον ἄβακα (ὕψ. 0,39 μ., πλ. ἄβακος 0,47 - 0,495 μ.).

Ἀποτμήματα θωρακίων παλαιοχριστιανικῶν τῶν Πατρῶν κοσμουμένων διὰ πτηνῶν ἑκατέρωθεν πτηνοῦ.

13. Λ 169. Ἀπότμημα παρὰ τὴν ἄνω δεξιὰν γωνίαν μαρμαρίνου θωρακίου τοῦ φράγματος τοῦ πρεσβυτερίου παλαιοχριστιανικῆς βασιλικῆς (ὕψ. 0,455 μ., πλ. 0,59 μ., πάχ. 0,065 μ., Πίν. 152 β). Πτηνὸν μετὰ μακροῦ ράμφους πρὸς τά δεξιά· τὰ πτίλα τῶν πτερύγων δηλοῦνται δι' ἐγχαράκτων τόξων ὡς φολίδες, τὰ δὲ ἀκραῖα μακρότερα διὰ τόξων καὶ παραλλήλων γραμμῶν. Ὄπισθεν αὐτοῦ δενδρύλλιον, τὸ φύλλωμα τοῦ ὁποίου εἶναι ἐσχηματοποιημένον εἰς ὠοειδὲς φύλλον.

14. Λ 170. Ἀπότμημα παρὰ τὴν κάτω δεξιὰν γωνίαν μαρμαρίνου θωρακίου (ὕψ. 0,42 μ., πλ. 0,42 μ., πάχ. 0,12. Πίν. 142 γ). Πτηνὸν πρὸς τὰ δεξιὰ παρὰ τὴν κάθετον κεραίαν ἀνισοσκελοῦς σταυροῦ μετὰ πεπλατυσμένων ἄκρων. Κατά μῆκος τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς γλωττὶς διὰ τὴν ἐνσφήνωσιν τοῦ θωρακίου ἐντὸς τῆς ἐπὶ τοῦ πεσσίσκου ἐγκοπῆς. Ἐπὶ τῆς ὀπισθίας πλευρᾶς ἀνάγλυφον φάτνωμα, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὀκτάφυλλος ρόδαξ, ἐκ τῆς πρώτης χρήσεως τῆς πλακός.

Πλὰξ λευκοῦ ἀσβεστολίθου ἀκεραία (ὕψ. 0,42 μ., πλ. 0,75 μ., ὕψ. γραμμ. τῆς α' ἐπιγραφῆς 0,054 μ., τῆς β' 0,050 - 0,52 μ.). Εἰς τὸ πλακόστρωτον τῆς οἰκίας Σκληβανιώτη πλατεῖα Ὁμονοίας ἀρ. 7.

a Caetronia
Veneria
vix(it) annos XXVII
b V(eneriae;) Caetroniae quintae
Matri

Χ 74. Ἐκ κατασχέσεως παρὰ τῷ κοσμηματοπώλῃ Βασ. Γεώρμα ἐν Πάτραις (Ρήγα Φεραίου 73) περιῆλθεν εἰς τὸ Μουσεῖον χαλκοῦν κορινθιακὸν κράνος ἀποκεκρουμένον ἐλαφρῶς παρὰ τὸ καταυχένιον γεῖσον καὶ τὴν κορυφὴν τοῦ θόλου (Πίν. 153 α, γ). Ὀξείδωσις βαθυπρασίνη. Ὑπὸ τὰ ὦτα σχηματίζεται ἀμβλυγώνιος ἐντομὴ τοῦ ἐλάσματος χωρίζουσα τὰς παραγναθίδας ἀπὸ τοῦ καταυχενίου γείσου. Περὶ τοὺς ὀ-

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
18/05/2024 08:05:53 EEST - 3.131.95.49

φθαλμούς, τὸ προρρινίδιον καὶ τὸ πρόσθιον τμῆμα τῶν παραγναθίδων ἀνέχον ἐλαφρῶς στενὸν περιθώριον λεῖον σφυρήλατον. Περὶ ἅπαν τὸ χεῖλος 0,01 - 0,011 μ. ἀπέχουσαι μεταξύ των ὀπαὶ καὶ συμφυεῖς μετ' αὐτῶν χαλκοῖ ἡλίσκοι μετὰ τῶν κεφαλῶν πρὸς τὰ ἔξω διὰ τὴν στερέωσιν τῆς ὑπενδύσεως. Παρὰ τὸ ἐπιτραχήλιον ἐπὶ τῆς εὐθείας πρὸς τὸ προρρινίδιον ζεῦγος ὀπῶν (διάμ. 0.002 μ., ἀπέχουσαι 0,004 μ.) καὶ ἑκατέρωθεν τῆς κορυφῆς τοῦ θόλου δύο ζεύγη ὀπῶν, ὧν τὸ ἓν μετὰ συμφυῶν χαλκῶν ἡλίσκων διὰ τὴν στερέωσιν τοῦ λόφου. Ὕψος 0,21 μ., μεγάλη διάμετρος τοῦ ἐλλειψοειδοῦς ἀνοίγματος 0,24 μ., μικρὰ 0,175 μ.

ΠΕΡΙΟΧΗ ΑΧΑΪΑΣ

Ἐν θέσει Σκόρος παρὰ τὸ ἀγρόκτημα Γερ. Ν. Ζαχαράκη εἰς ἀπόστασιν 1000 μ. περίπου ΒΔ τοῦ ἐπὶ τοῦ λόφου Τρουμπὲ Χαλανδρίτσης γεωμετρικοῦ νεκροταφείου εὑρέθησαν τυχαίως ἐντὸς κιβωτιοσχήμων τάφων ὑστερογεωμετρικαὶ οἰνοχόαι.

Οἰνοχόη μετὰ εὐρείας ἐπιπέδου βάσεως καὶ χαμηλοῦ λαιμοῦ (Π 610 Πίν. 153 ε, 1ον ἀγγεῖον). Ἐπὶ τοῦ ὤμου ζώνη ὀρθίων κυματιστῶν γραμμῶν. Ὁ λαιμός, τὰ χείλη καὶ τὸ ἄνω μέρος τοῦ σώματος, καλύπτονται δι' ἐπαλλήλων λεπτῶν γραμμῶν, ἡ λοιπὴ ἐπιφάνεια καὶ ἡ ἔξω ἐπιφάνεια τῆς ταινιοσχήμου λαβῆς μελαμβαφεῖς. Ὕψος 0,191 μ.

Ὁμοία οἰνοχόη μετὰ χαμηλοτέρου καὶ εὐρυτέρου λαιμοῦ (Π 609 Πίν. 153 ε, 3ον ἀγγεῖον). Ἐπὶ τοῦ λαιμοῦ ἁπλῆ συνεχὴς σπεῖρα, ἐπὶ τῶν ὤμων δικτυωτὰ ἰσοσκελῆ τρίγωνα μετὰ βραχείας κεραίας κατὰ τὴν κορυφήν. Τὸ ὑπόλοιπον σῶμα καὶ τὰ χείλη ἐσωτερικῶς καλύπτονται δι' ἐπαλλήλων λεπτῶν γραμμῶν· παρὰ τὴν βάσιν μελανὴ ταινία. Ἡ ταινιόσχημος λαβὴ κοσμεῖται διὰ δύο χιαστὶ σταυρῶν. Ὕψος 0,18 μ.

Ὁμοία οἰνοχόη ραδινωτέρα (Π 611 Πίν. 153 ε, 2ον ἀγγεῖον). Ἐπὶ τοῦ λαιμοῦ ζώνη ὀρθίων κυματιστῶν γραμμῶν ἐν μέσῳ ἐπαλλήλων γραμμῶν. Ἐπὶ τοῦ ὤμου ἓξ, ἐλευθέρᾳ χειρί, κύκλοι πλήρεις στιγμῶν συνεχόμενοι δι' ἐφαπτομένων τεμνομένων. Τὸ ὑπόλοιπον σῶμα καὶ τὰ χείλη ἐσωτερικῶς καλύπτονται διὰ λεπτῶν ἐπαλλήλων γραμμῶν· παρὰ τὴν βάσιν μελανὴ ταινία. Ἡ ταινιόσχημος λαβὴ κοσμεῖται διὰ δύο ἐπαλλήλων σταυρῶν χιαστί. Ὕψος 0,215 μ.

Ἡ οἰνοχόη αὕτη εὑρέθη ἐντὸς κτιστοῦ διὰ πλακοειδῶν λίθων κιβωτιοσχήμου τάφου (μήκ. 2,70, μέσου πλάτους 0,50 μ., βάθους 0,60 μ.) καλυπτομένου διὰ πλακῶν ἀκανονίστου σχήματος (μήκους 0,61 - 0,170 μ., πάχ. μέχρι 0,15 μ.). Ἐπὶ τῆς νοτίας στενῆς πλευρᾶς εἶχε θύραν φρασσομένην ἐξωτερικῶς διὰ πλακὸς ἐξ ἀμμολίθου (Πίν. 153 β). Περιεῖχε δύο νεκρούς. Τοῦ αὐτοῦ σχήματος οἰνοχόαι εὑρέθησαν καὶ ἐντὸς ἄλλων τάφων τῆς περιοχῆς Φαρῶν Ἀχαΐας[4]. Ὁ πηλὸς τῶν ἐκ Σκόρου ἀγγείων, ἐνέχων μίγματα μαρμαρυγίου, εἶναι ὑπέρυθρος καὶ ἰσχυρῶς ὠπτημένος. Αἱ πυκναὶ ὁριζόντιαι γραμμαὶ καὶ ἡ σπεῖρα εἶναι χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῶν πρωτοκορινθιακῶν ἀγγείων[5]. Ἡ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῶν τριγώνων κεραία εἶναι ὁ πρόγονος τῶν ἀνατολιζουσῶν ἑλίκων.

Ἠρευνήθη ἐπίσης ταφικὸς πίθος (ὕψ. 1,90 μ., διαμ. κοιλίας 0,95 μ.) οὐδὲν περιέχων κτέρισμα.

Μυκηναϊκοὶ τάφοι ἐπεσημάνθησαν εἰς τὰ χωρία Κρήνη (Βελίζι) κτῆμα Ἀντ. Σπανοῦ, εἰς Πλατανόβρυση (Μέτζαινα) εἰς τὸ κτῆμα Δημ. Μπιθέλη ἐν θέσει Καμίνι, ἀπεχούσῃ ἱκανὸν τῆς τοῦ ἐν τῷ κτήματι τοῦ αὐτοῦ ἰδιοκτήτου μυκηναϊκοῦ νεκροταφείου, τοῦ διερευνηθέντος παρὰ τοῦ Κυπαρίσση (ΠΑΕ 1932, 61).

Ἐκ τάφου παρὰ τὴν Μιτόπολιν Φαρῶν εὑρέθησαν παρὰ τοῦ Γεωργίου Ν. Κωτσόκολου κατὰ τὴν καλλιέργειαν ἀγροῦ του ἐν θέσει Προφήτης Ἠλίας :

α. Χ 76. Χαλκοῦν μαχαίριον μονόστομον μετὰ συμφυοῦς λαβῆς ἀποκεκρουμένον τὸ πρὸς τὴν αἰχμὴν μέρος (ὁλικὸν μῆκος 0,201 μ., τῆς δὲ λεπίδος 0,115 μ. Πίν. 153 δ, 2ον). Ἡ λεπὶς διακοσμεῖται ἑκατέρωθεν διὰ δύο ἐγχαράκτων γραμμῶν παραλλήλων πρὸς τὴν ἀμβλυγώνιον ράχιν (0,004 μ. παχεῖαν)· ἡ κόψις αὐτῆς ἐλαφρῶς κοίλη ἐκ τῆς χρήσεως. Τὴν λαβήν, ἥτις φέρει εἰς τὴν κορυφὴν γωνιώδη ἐγκοπήν, περιβάλλει ἑκατέρωθεν περιχείλωμα (πάχους 0,0025 - 0,004 μ.) διὰ τὴν στερέωσιν τοῦ ἐκ φθαρτῆς ὕλης στελέχους, διὰ δὲ τὴν ἐφήλωσιν αὐτοῦ φέρει τέσσαρας ἐξ ἴσου (0,020 μ.) ἀπεχούσας μεταξύ των ὀπὰς χαλκῶν ἀμφικεφάλων ἥλων, ὧν σῴζονται δύο. Συμφώνως πρὸς τὸ μῆκος αὐτῶν τὸ πάχος τοῦ στελέχους τῆς λαβῆς ἦτο 0,014 μ. εἰς τὸ μέσον καὶ 0,012 μ. παρὰ τὴν ρίζαν τῆς λεπίδος.

β. Χ 75. Χαλκῆ αἰχμὴ δόρατος ἀποκεκρουμένη τὸ ἄκρον τοῦ αὐλοῦ διήκοντος μέχρι τῆς ἀκωκῆς περίπου (μήκ. 0,305 μ. Πίν. 153 δ, 3ον). Πίνος (πάτινα) βαθυπράσινος. Ἡ ἐπιμήκης φλογόσχημος λεπὶς ἐνισχύεται ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν πλευρῶν διὰ κυκλικῆς τομῆς ράχεως (διαμέτρου 0,02 μ.

4. Εἰς Τρουμπὲν Χαλανδρίτσης ΠΑΕ 1930, 85 κέ.· ΠΑΕ 1956, 197 κέ. πίν. 90β καὶ παρὰ τὸ χωρίον Καταρράκτης ΠΑΕ 1952, 407 κέ. εἰκ. 23 καὶ 24.

5. Johansen, Les vases sicyoniens, 8· Payne, Necrocorinthia 1, πρβλ. Ζαφειρόπουλος ΠΑΕ 1952, 407.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
18/05/2024 08:05:53 EEST - 3.131.95.49

παρὰ τὴν ρίζαν, 0,01 μ. παρὰ τὴν ἀκωκήν) μετὰ ἀναγλύφου γραμμῆς ἑκατέρωθεν αὐτῆς παραλλήλου πρὸς τὰς ἀκμάς. Ἡ ράχις κοσμεῖται κατὰ μῆκος διὰ παραλλήλων διακεκομμένων ἐγχαράκτων γραμμῶν. Ἡ ἀκωκὴ εἶναι πεπλατυσμένη διὰ τῆς τροχίσεως ἐπ' ἀκόνης. Ἐπὶ τοῦ αὐλοῦ ἀμέσως ὑπεράνω τῶν ὤμων ὀπὴ διὰ τὴν στερέωσιν τοῦ δόρατος.

γ. Χ 77. Τμῆμα λεπίδος χαλκοῦ ξυροῦ (μήκ. 0,11 μ., πλάτ. 0,034 μ. Πίν. 153 δ, 1ον).

Ἡ μεσαιωνικὴ ἀκρόπολις Γρεβενόν, ἐπὶ κρημνώδους ἐπιμήκους λόφου ἐπὶ τῶν βορειοανατολικῶν κλιτύων τοῦ Ἐρυμάνθου, εἶναι προσιτὴ μόνον ἀπὸ δυσευρέτου ἀνόδου παρὰ τὸ ὁμώνυμον χωρίον, οὐδεμία δὲ πλευρὰ αὐτῆς ἐνισχύεται διὰ τείχους (Πίν. 154). Τὴν πρὸς Ἀνατολὰς πλευρὰν παραρρέει τὸ Ἀλποχωρίτικο ποτάμι, κλάδος τοῦ Τευθέα παραποτάμου τοῦ Πείρου. Γνωστὸν ὡς κουλᾶς τοῦ κάστρου τοῦ Γρεβενοῦ ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ δεσπότου, καθ' ἣν ὁ μητροπολίτης Πατρῶν, Μάξιμος πιθανῶς, ἐξεδίωξεν ἐκ τοῦ φρουρίου τὸν τοποτηρητὴν τοῦ δεσπότου Θεοδώρου Ι Παλαιολόγου Φραγκόπουλον, ἀδελφὸν τοῦ πρωτοστάτορος Μανουὴλ, καὶ ἐβοήθησε τὸν πρωτοστάτορα Σαρακηνόπουλον, ὀλιγώτερον πιστὸν εἰς τὸν δεσπότην, νὰ γίνῃ κύριος τοῦ Φρουρίου[6]. Τὸ 1460 ὁ Ζαγανὸς πασᾶς προσέβαλε τὸ Γρεβενόν, ἀλλὰ τὸ φρούριον ἀντέστη καὶ ὁ Τοῦρκος διοικητὴς ἠναγκάσθη ν' ἀποσυρθῇ χωρὶς νὰ δυνηθῇ νὰ τὸ καταλάβῃ[7].

Ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως εἶναι ἐμφανῆ ἐρείπια ναῶν καὶ οἰκιῶν, τῆς δὲ παρ' αὐτὴν διαλελυμένης μονῆς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου[8] σῴζεται ὁ μονόκλιτος ναΐσκος τοῦ καθολικοῦ (Πίν. 155 α), ὅστις ὅμως ἔχει ἀνεγερθῆ ἐπὶ παλαιοτέρου ἢ ἀνακαινισθῆ. Ἡ ἐπὶ τετραγώνου πωρίνης πλακὸς (πλευρᾶς 0,307 μ., πάχ. 0,055 μ.) κτητορικὴ ἐπιγραφὴ αὐτοῦ, ἐπειδὴ εἶχεν ἀποτειχισθῆ, μετεφέρθη εἰς τὸ Μουσεῖον Πατρῶν (ΒΕ 28 Πίν. 155 β):

Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης	*ὁ Θεολόγος*
Πανοσιώτ σκηνος κα	*ατος Δαμα θηγούμενος*
1820 Ἰουλήου 10 εὔτιασε ὁ μαστρο- Ἀ[ρ]γήρης καὶ ὁ Νικόλα Κόις τὸ μοναστήρη	

Ἐν Ἀκράτᾳ πρὸς Δυσμὰς τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ἐκ τοῦ δενδροκήπου Κωνστ. Καπετάνιου κατὰ τὴν ἐμφύτευσιν δενδρυλλίων ἐσπεριδοειδῶν, ἐξωρύχθησαν πωρόπλινθοι προερχόμενοι ἐκ τοίχου μνημειώδους οἰκοδομήματος καὶ ἀρχαϊκὸν δωρικὸν κιονόκρανον πώρινον ἀποκεκρουμένον ἐν μέρει (ὕψ. 0,23 μ., ἄβακος πλ. 0,58 μ., ὕψ. 0,095 μ. Πίν. 155 γ)[9], τὸ ὁποῖον ἀπόκειται νῦν ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς ἐκτάκτου Ἐπιμελητρίας Ἀρχαιοτήτων Ἀκράτας κ. Ἀθανασίας Χαντζητσαγκάρη - Κωνσταντοπούλου, καθηγητρίας τοῦ ἐκεῖ Γυμνασίου.

Ἐκ τῆς ἰδίας περιοχῆς μετεφέρθη εἰς τὸ Μουσεῖον Πατρῶν τμῆμα πηλίνου περιρραντηρίου (μήκ. 0,295 μ., πλ. 0,17 μ., πάχ. 0,03 μ.) κοσμούμενον κατὰ τὸ χεῖλος δι' ἐντύπου πλοχμοῦ.

Ἐν θέσει Κιούπια εἰς ἀπόστασιν χιλιομέτρου πρὸς Ἀνατολὰς τῶν Καλαβρύτων παρὰ τὸ ἐξωκκλήσιον Ἅγιος Κωνσταντῖνος, ἐντὸς ταφικοῦ πίθου, ὑποδειχθέντος παρὰ τοῦ Ἀντ. Ν. Τσούλου καὶ διερευνηθέντος παρὰ τοῦ Γυμνασιάρχου Παν. Δορμπαράκη καὶ τοῦ ἐν πολεμικῇ διαθεσιμότητι Ἀντισυνταγματάρχου κ. Παν. Νικολαΐδη, ἀνευρέθησαν τὰ κάτωθι ὅπλα:

α. Χ 79. Πρώιμον «ἰλλυρικὸν» λεγόμενον κράνος, ὡς ἐκ τῆς ἐκπληκτικῶς εὐρείας ἐξαπλώσεώς του ἐν τῇ βορείᾳ περιοχῇ τῶν Βαλκανίων· ἀποκεκρουμένον τὴν παρυφὴν τοῦ μετώπου καὶ ἐν μέρει τοῦ καταυχενίου (Πίν. 156 α, β. Ὕψος 0,258 μ., βάθος 0,253 μ. Ἀνοίγματος μεγ. διάμετρος ἀπὸ τοῦ μετώπου μέχρι τοῦ καταυχενίου 0,232 μ., μικρὰ 0,15 μ., ἄνοιγμα προσώπου 0,103 μ., καταυχενίου 0,15 μ., παραγναθίδων 0,12 μ., πλάτος 0,14 μ., βάθος θόλου μετώπου 0,134 μ., καταυχενίου 0,174 μ.). Ὀξείδωσις βαθυπρασίνη.

Ὡς ἡ πλειονότης τῶν περικεφαλαιῶν αὐτοῦ τοῦ τύπου ἀπαρτίζεται ἐκ δύο ἡμιτόμων, ὧν τὸ δεξιὸν προσκολλᾶται διὰ στενῆς γλωττίδος ὑπὸ τὸ ἀριστερόν. Ἡ προσαρμογὴ δὲν ἐμφανίζει διαχωριστικὴν γραμμήν, διότι ὁ τριχοειδὴς ἁρμὸς τῶν ἐπιμελῶς καὶ πυκνῶς συνηλωμένων τμημάτων συμπίπτει ἀκριβῶς πρὸς τὸν μέγαν ἄξονα καὶ δι' αὐτοῦ ἔχει χαραχθῆ λεπτῶς μία βαθεῖα γραμμή,

6. Miklosich et Müller, Acta et Diplomata II 250· Zakythinos, Le Despotat Grec de Morée I 129· II 982· 112· 168. Θωμόπουλος, Ἱστορία τῆς πόλεως Πατρῶν[2] 331· 373,3. Κ. Τριανταφύλλου, Ἱστορικὸν Λεξικὸν τῶν Πατρῶν ἐν λ. *Γρεβενόν*.

7. Zakythinos ἔ.ἀ. I 271.

8. Θωμόπουλος ἔ.ἀ. 373,3.

9. Γ. Σ. Ἀναγνωστόπουλος, Αἰγαί, ἡ ἐγκαταλειφθεῖσα πόλις, Ἐφημ. Χελμός, ἀριθμ. φ. 137, εἰς τὰ φύλλα 135, 137 - 140 περιγράφων τὰ ἀρχαιολογικὰ εὑρήματα ἐξ Ἀκράτας ἀναζητεῖ τὰς Αἰγὰς τῶν ὁποίων γράφει καὶ τὴν ἱστορίαν.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
18/05/2024 08:05:53 EEST - 3.131.95.49

ἐνισχυομένη ἐκατέρωθεν τοῦ ζεύγους ὁμοίων γραμμῶν παραλλήλων. Ἐπὶ τοῦ κρανίου κατὰ τὸν μέγαν ἄξονα ἐπίσης ἀναίρονται δύο ζεύγη ἐλαφρῶς ἀναγλύφων γραμμῶν παραλλήλων, 0,02 μ. ἀπέχοντα, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐστηρίζετο ὁ λόφος κρατούμενος ἐπὶ τοῦ μετώπου δι' ἥλου, τοῦ ὁποίου ἡ ὀπὴ εἶχεν ἀνοιγῆ ἐπὶ τοῦ ἀποκεκρουμένου τμήματος. Ἡ ὁδὸς τοῦ λόφου ἐξυπηρετεῖ τὴν ἔξαρσιν τῆς συμμετρίας καὶ δι'αὐτῆς τῆς ἑνότητος τοῦ ὅλου.

Ἡ πρώιμος μορφὴ προέρχεται, ὡς ἀνεγνώρισεν ὁ Kukahn (Der griech. Helm, 17) ἀμέσως ἐκ τοῦ τύπου τοῦ κωνικοῦ κράνους[10]. Σειρὰ τεχνικῶν γνωρισμάτων ἐπιβεβαιοῖ αὐτὴν τὴν καταγωγήν· π.χ. ἡ ὁριζοντία ἀπόληξις τῆς προμετωπίδος καὶ τοῦ ἐπαυχενίου, ἡ ἐξ αὐτῶν προκύπτουσα ὀρθογώνιος τομὴ τοῦ προσώπου, ἡ τὸ χεῖλος παραθέουσα ἀνάγλυφος γραμμὴ καὶ τέλος ἡ διὰ τῶν ὀπῶν χάριν τῆς ὑπενδύσεως ἐφωδιασμένη ἀκραία παρυφή. Ὅλα αὐτὰ τὰ χαρακτηριστικὰ κατάγονται ἐκ τοῦ γεωμετρικοῦ κωνικοῦ κράνους, παρατηρεῖ ὁ Kunze περιγράφων τὴν ἐξέλιξιν τοῦ «ἰλλυρικοῦ» κράνους[11]. Ἐν τούτοις, μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν τύπων, ὑπάρχει ἀποφασιστική, ριζικὴ διαφορά. Τὰ ἄλλοτε μηχανικῶς μόνον συναπτόμενα καὶ τὴν μορφικὴν αὐτοτέλειάν των αὐστηρῶς φυλάττοντα μέρη συγχωνεύονται εἰς μίαν ἀκατάλυτον ἑνότητα. Τὸ νέον αὐτὸ κράνος ἀπαλλάσσεται τοῦ ἐπιστέφοντος κώνου καὶ ὁ θόλος του προσαρμόζεται πρὸς τὴν σφαιρικότητα τοῦ κρανίου[11].

Τοῦ πρωίμου τύπου «ἰλλυρικοῦ» κράνους διακρίνομεν δύο ὁμάδας· τὴν μεθ' ὑψηλοῦ καταυχενίου καὶ θόλου καὶ τὴν μετὰ ἀβαθοῦς μετ' ἐνδιαμέσων σταθμῶν διαφόρου ὕψους καταυχενίου. Ἐπειδὴ εἰς τὰ τῆς δευτέρας ὁμάδος κράνη αἱ παραγναθίδες ἀποβαίνουν ὡς ἐκ τοῦ ἀβαθοῦς καταυχενίου ὀξυγώνιοι, θὰ πρέπει ἴσως, βάσει αὐτοῦ τοῦ γνωρίσματος, νὰ συνδέσωμεν αὐτὰ πρὸς τὰ νεώτερα τοῦ ὡρίμου τύπου «ἰλλυρικὰ» κράνη, εἰς τὰ ὁποῖα ὅμως τὸ πρόσθιον περίγραμμα τῶν παραγναθίδων εἶναι λοξὸν πρὸς τὰ ἐμπρὸς καὶ τὸ ἐπιτραχήλιον εἶναι βαθύτερον καὶ διὰ γείσου ἐφωδιασμένον.

Εἰς τὴν δευτέραν αὐτὴν ὁμάδα κατατάσσονται καὶ τὰ ἐξ ἑνὸς ἐλάσματος πρώιμα «ἰλλυρικὰ» κράνη ἐν Ὀλυμπίᾳ: 1. Εὐρ. Β 903 (Bericht III 106 Πίν. 36. 2. Εὐρ. Β 3348 (Bericht VI 128 Πίν. 45. 3. Λειψία, Völkerkundemuseum Olympia IV 171.

10. Πλὴν τῶν γνωστῶν παραδειγμάτων Bericht VI, 118 κέ. ἀπόκειται εἰς τὸ Μουσεῖον Θέρμου ἀριστερὰ παραγναθὶς γεωμετρικοῦ κωνικοῦ κράνους (ὕψ. 0,18 πλ. 0,112 - 0,126 μ.).

11. Bericht VI, 125 κέ.

β. Χ 80 α, β. Ζεῦγος χαλκῶν κνημίδων (Πίν. 156 γ, δ)· ἡ ἀριστερὰ ἀποκεκρουμένη τὴν ἄνω γωνίαν τῆς ἔσω καὶ τὴν κάτω τῆς ἔξω πλευρᾶς καὶ ἐν μέρει τὴν παρυφὴν τῆς ἐπιγονατίδος (ὕψος ἔξω πλευρᾶς 0,348 μ., κατὰ τὸ μέσον τοῦ γόνατος 0,344 μ.)· ἡ δεξιὰ ἀποκεκρουμένη ἐν μέρει τὴν παρυφὴν κάτω (ὕψος ἔξω πλευρᾶς 0,348 μ., κατὰ τὸ μέσον τοῦ γόνατος 0,341 μ.). Πίνος (πάτινα) κυανοῦ χρώματος. Κατὰ τὸ γόνυ κοσμοῦνται δι' ὀρθίου ἐκτύπου ἀνθεμίου ἐκ πέντε ἰσοϋψῶν κορυνοσχήμων φύλλων, τὰ ὁποῖα ἀνοίγουν εἰς τριγωνικὸν ριπίδιον πρὸς τὰ ἄνω εἰσδύοντα ἐπὶ τοῦ τριγωνικοῦ ἐπίσης πυρῆνος ἢ καρδίας, ὥστε αἱ ἔξω γραμμαὶ τῶν ἀκραίων ἐξ αὐτῶν νὰ εὑρίσκωνται ἐν εὐθυγραμμίᾳ πρὸς τὰς ἔξω πλευρὰς τοῦ πυρῆνος. Τὸ μέσον φύλλον εἶναι ἐλαφρῶς παχύτερον τῶν ἄλλων χωρὶς νὰ ἐξέχῃ. Ἑκατέρωθεν τοῦ τριγωνικοῦ ἀνθεμίου δύο δικλαδωταὶ ἔκτυποι ἕλικες εὐθύγραμμοι, ὧν αἱ ἐκφύσεις ἀνέρχονται ἀποκλίνουσαι πρὸς τὰ ἄνω, ἀνελίσσονται ἀντιθετικῶς πρὸς τὰ ἔξω εἰς ἀτελῆ σπεῖραν[12]. Φέρουν ἀκμὴν κατὰ τὸν μέσον ἄξονα καὶ ἔκτυπα τὰ σημεῖα ἐπαφῆς τοῦ γαστροκνημίου καὶ τῶν ἐξεχόντων ἄλλων μυῶν τῆς κνήμης ὡς καὶ τὴν παραλλήλως πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν πλευρὰν τοῦ ὀστοῦ τῆς κνήμης διαχωριστικὴν γραμμήν. Μικρὸν ἐνδότερον τῶν παρὰ τὸ χεῖλος, χάριν τῆς ὑπενδύσεως ὀπῶν φέρει ἑκατέρωθεν τρία ζεύγη ἐκ δύο ἕως τριῶν μεγαλυτέρων ὀπῶν διὰ τὴν στερέωσιν τῶν ἱμάντων προσδέσεως· ἓν ζεῦγος τούτων ἀντιστοιχεῖ κάτωθεν τοῦ γόνατος, ἕτερον ἀμέσως ὑψηλότερον, ἄνωθεν τοῦ παχυτέρου μέρους τοῦ γαστροκνημίου καὶ τὸ τρίτον ἄνωθεν τῶν ἀστραγάλων. Αἱ παρὰ τὸ γόνυ γωνίαι εἶναι τοξωταὶ καὶ αἱ κνημῖδες προασπίζουν ἐν μέρει μόνον τὸ γόνυ καὶ δὲν καλύπτουν αὐτὸ ὁλόκληρον ὡς εἰς τὸν ἐπικρατήσαντα νεώτερον τύπον κνημίδων μετ' ἐπιγονατίδος καὶ λοξοτμήτων τῶν παρὰ τὸ γόνυ γωνιῶν, αἵτινες εἶναι καὶ ὑψηλότεραι. Τὸ ἔλασμα τῶν ἐκ Καλαβρύτων εἶναι παχύτερον.

γ. Χ 81. Σιδηροῦν ξίφος ἀμφίστομον μετὰ μέρους τῆς συμφυοῦς λαβῆς, ἀποκεκρουμένον τὸ τῆς αἰχμῆς τμῆμα (μῆκος 0,302 μ. Πίν. 156 ε, 1ον). Ἡ λεπὶς μετὰ στενώσεως τῶν ἀκμῶν παρὰ τὴν ρίζαν αὐτῆς ἔχει εἰς τὸ μέσον καὶ κατὰ μῆκος ἑκατέρωθεν ἀνάγλυφον γραμμὴν ὡς ράχιν. Ἡ λαβὴ μετὰ βραχέων προφυλακτήρων τῆς χειρὸς κατὰ τὴν πρόσφυσιν τῆς λεπίδος φέρει συμφυεῖς μετὰ τῶν ὀπῶν σιδηροῦς ἥλους πρὸς στερέωσιν τοῦ στελέχους αὐτῆς.

δ. Χ 82. Αἰχμὴ ἀκοντίου σιδηρᾶ ἐπιμήκης

12. Περὶ τῆς προϊστορίας τῶν ἀνθεμίων βλ. Buschor, AM 58 (1933) 38 κέ. Πρβλ. Εὐαγγελίδης, ΑΕ 1924 κέ.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
18/05/2024 08:05:53 EEST - 3.131.95.49

φυλλοειδὴς μετὰ ταπεινῆς ράχεως κατὰ μῆκος ἑκατέρωθεν τῆς λεπίδος βεβλαμμένης ἐλαφρῶς τὴν ἀκμὴν (ὁλικὸν μῆκος 0,184 μ., τῆς δὲ λεπίδος 0,102 μ. Πίν. 156 ε, 2ον). Κατὰ τὴν κορυφὴν τοῦ αὐλοῦ δύο ὀπαὶ στρογγύλαι διὰ τὴν στερέωσιν τοῦ ἀκοντίου.

ε. Χ 83. Αἰχμὴ ἀκοντίου σιδηρᾶ ἀποκεκρουμένη (ὁλικὸν μῆκος 0,211 μ., τῆς δὲ λεπίδος 0,117 μ. Πίν. 156 ε, 3ον). Ἡ λεπίς, ἐν σχήματι ἐπιμήκους φύλλου βεβλαμμένη τὰς ἀκμάς, ἐνισχύεται εἰς τὸ μέσον καὶ κατὰ μῆκος διὰ γωνιώδους ράχεως. Ὁ αὐλὸς ἀποκεκρουμένος ἐν μέρει κατὰ τὴν κορυφὴν φέρει δύο ὀπὰς διὰ τὴν στερέωσιν τοῦ ἀκοντίου.

στ. Χ 84. Αἰχμὴ δόρατος χαλκῆ ἐν ἀρίστῃ καταστάσει (ὁλικὸν μῆκος 0,262, τῆς δὲ λεπίδος 0,161 μ., Πίν. 156 ε, 4ον). Ὀξείδωσις βαθυπρασίνη. Ἡ ἐπιμήκης φλογοειδὴς λεπὶς μὲ τοξοειδεῖς ὤμους καὶ ὀξυκόρυφον ἀκωκὴν ἐνισχύεται εἰς τὸ μέσον καὶ κατὰ μῆκος ἑκατέρωθεν διὰ γωνιώδους ράχεως. Εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ αὐλοῦ δύο κυκλικαὶ ὀπαὶ διὰ τὴν στερέωσιν τοῦ δόρατος.

Τὸ ἐπὶ τῆς δυτικῆς κλιτύος τοῦ λόφου τοῦ Κάστρου τῶν Καλαβρύτων (Πίν. 157 γ, δ) ἀρχαῖον νεκροταφεῖον ἐν θέσει Κιούπια, ἐκ τῶν ἀνευρισκομένων ταφικῶν πίθων (κιούπια) ὀνομασθείσῃ οὕτω, ἀπέχει περὶ τὸ χιλιόμετρον τοῦ Κάστρου. Ἐπὶ τῶν δυτικῶν ὑπωρειῶν τοῦ Κάστρου παρατηροῦνται ἐρείπια μεσαιωνικῶν καὶ ἀρχαίων οἰκοδομημάτων, περισυνελέγησαν δὲ καὶ ὄστρακα ἀγγείου κλασσικῆς ἐποχῆς καὶ προϊστορικῶν. Ἐπὶ τοῦ τείχους τῆς δυτικῆς πλευρᾶς αὐτοῦ εἶναι ἐντετειχισμένοι καὶ ἀρχαῖοι λιθόπλινθοι (Πίν. 157 β), ἀσφαλῶς δὲ θὰ ὑπῆρχε καὶ δευτερεύουσα πρόσβασις εἰς τὸ φρούριον ἀπὸ τῆς δυτικῆς αὐτῆς πλευρᾶς. Διότι τὸ φρούριον εἶναι προσιτὸν μόνον ἀπὸ τῆς Β πύλης δι' ἀτραποῦ λαξευθείσης ἐν πολλοῖς κατὰ μῆκος τῆς ΒΑ πλευρᾶς. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτοῦ εἰς ὕψος 400 μ. περίπου ἀπὸ τῆς πεδιάδος τῶν Καλαβρύτων σχηματίζεται ἓν ἠρέμα ἐπικλινὲς ὁροπέδιον μήκους 350 μ. περίπου καὶ πλάτους 100 μ., ἐπὶ τοῦ ὁποίου σῴζονται τὰ ἐρείπια ὑπὲρ τὰς 50 οἰκιῶν, τεσσάρων ὑδατοδεξαμενῶν καὶ δύο πύργων.

Ἡ ὕπαρξις ἀρχαίων ἐρειπίων καὶ ἀγγείων ἐπ' αὐτῆς τῆς ἀκροπόλεως τῶν Καλαβρύτων ἐπιτρέπει μετὰ μεγάλης πιθανότητος νὰ ταυτίσωμεν αὐτὴν πρὸς τὴν ἀρκαδικὴν πόλιν Κύναιθα[13].

Ἐπειδὴ «οὐδεὶς ἄλλος χῶρος ἐπὶ τῆς κοιλάδος τῶν Καλαβρύτων φαίνεται κατάλληλος πρὸς τοποθεσίαν τῆς ἀρχαίας πόλεως», τὴν αὐτὴν γνώμην ἐκφράζει καὶ ὁ ἀκαταπόνητος ἐρευνητὴς καὶ μελετητὴς τῆς ἱστορίας τῆς ἐπαρχίας Καλαβρύτων Γυμνασιάρχης Παπανδρέου, ὅστις πρῶτος ἀνεγνώρισε τὰ ἐρείπια τῶν Λουσῶν[14] χωρὶς ἡ ἀνακοίνωσις αὐτὴ νὰ εἶναι γνωστὴ εἰς τοὺς διενεργήσαντας τὴν ἀνασκαφήν. Ἀντιθέτως ὁ Meyer εὑρίσκει, ὅτι ἡ ἀκρόπολις εἶναι πολὺ ὑψηλὰ καὶ ἀπέχει πολὺ διὰ νὰ τοποθετήσωμεν τὴν ἀσήμαντον πόλιν Κύναιθα.

Χ 78. Ὑστερογεωμετρικὸν ψέλιον ἁπλῆς σπείρας μετὰ διαπεπλατυσμένων τριλόβων ἄκρων, τὰ ὁποῖα κοσμοῦνται δι' ἐγχαράκτων διαγραμμισμένων παραλλήλων γραμμῶν εἰς τὴν παρυφὴν καὶ κατὰ τὸν μέσον ἄξονα καὶ διὰ ζευγῶν σπειρῶν ἀντιθέτως συστρεφομένων ἢ μεμονωμένων. Τὸ κυλινδρικὸν τμῆμα φέρει παραλλήλους ἐγχαράκτους γραμμάς. Πίνος (πάτινα) βαθυπρασίνου χρώματος, διατηρούμενος ἐν μέρει εἰς τὴν ἐσωτερικὴν πλευρὰν (διαμ. 0,073 μ. Πίν. 157 α). Εἰς Λουσούς, ὅθεν προέρχεται, εὑρέθησαν κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς τοῦ Αὐστριακοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ἰνστιτούτου καὶ ἄλλα χαλκᾶ γεωμετρικά, ὡς πόρπαι, δακτύλιος, λαβὴ ÖJH IV (1901) 52 - 58 εἰκ. 78 - 84, 90, 118. Παρόμοιος τύπος ψελίου μετὰ πεπλατυσμένων ἄκρων εἰς τὴν Συλλογὴν Καραπάνου, ἀρ. 720.

ΕΥΘ. ΜΑΣΤΡΟΚΩΣΤΑΣ

*

ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΜΝΗΜΕΙΑ ΒΟΙΩΤΙΑΣ ΚΑΙ ΕΥΒΟΙΑΣ

ΒΟΙΩΤΙΑ

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΓΛΑ (ΑΡΝΗΣ) ΚΩΠΑΪΔΟΣ

Ὅταν πρὸ ὀλίγων ἐτῶν περιοδεύων τὴν Ἐφορείαν μου ἐπεσκέφθην καὶ τὴν περίφημον μυκηναϊκὴν ἀκρόπολιν τῆς Κωπαΐδος, ἠσθάνθην κατάπληξιν ἀπὸ τὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ τοῦ τοπίου καὶ τῶν ἐρειπίων, ἀλλὰ καὶ θλῖψιν διὰ τὴν ἐγκατάλειψιν αὐτῶν. Αἱ τέσσαρες μνημειακαὶ πύλαι, φραγμέναι ἀπὸ σωροὺς ὀγκολίθων, ἦσαν ἀδιάβατοι, τὰ ὑπὸ τῶν Γάλλων τὸ 1893 ἀνασκαφέντα ἐρείπια εἶχον σχεδὸν τελείως ἐξαφανισθῆ ὑπὸ τὴν ὀργιώδη ἀγρίαν βλάστησιν καὶ ἀγρίμια καὶ γιδοπρόβατα ἦσαν οἱ μόνοι τακτικοὶ ἐπισκέπται τοῦ ἀρχαιολογικοῦ χώρου.

Ἡ ἐπιθυμία μου, νὰ καταστήσω καὶ πάλιν προσιτήν, εἰς τοὺς ἀρχαιοφίλους καὶ τοὺς μελετη-

13. Γ. Παπανδρέου, Καλαβρυτινὴ Ἐπετηρὶς 154 κέ.· Pieske RE XI 2480 κέ. E. Meyer, Peloponnesische Wanderungen 107 κέ.

14. Παπανδρέου, Ἀζανιάς, 1886, 44.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
18/05/2024 08:05:53 EEST - 3.131.95.49

Ἀχαΐα. Πάτραι: α-β. Ψηφιδωτὸν ὁδοῦ Νικήτα, γ-δ. Κεφαλὴ Ἑρμοῦ Ἀλκαμένους

ΕΥΘ. ΜΑΣΤΡΟΚΩΣΤΑΣ

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
18/05/2024 08:05:53 EEST - 3.131.95.49

Ἀχαΐα. Πάτραι: α-β. Εἰκονιστικὴ κεφαλὴ νέου, ἑλληνιστική, γ. Ταῦρος ἀναπαυόμενος, δ. Λέων ἐπιτύμβιος

ΕΥΘ. ΜΑΣΤΡΟΚΩΣΤΑΣ

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
18/05/2024 08:05:53 EEST - 3.131.95.49

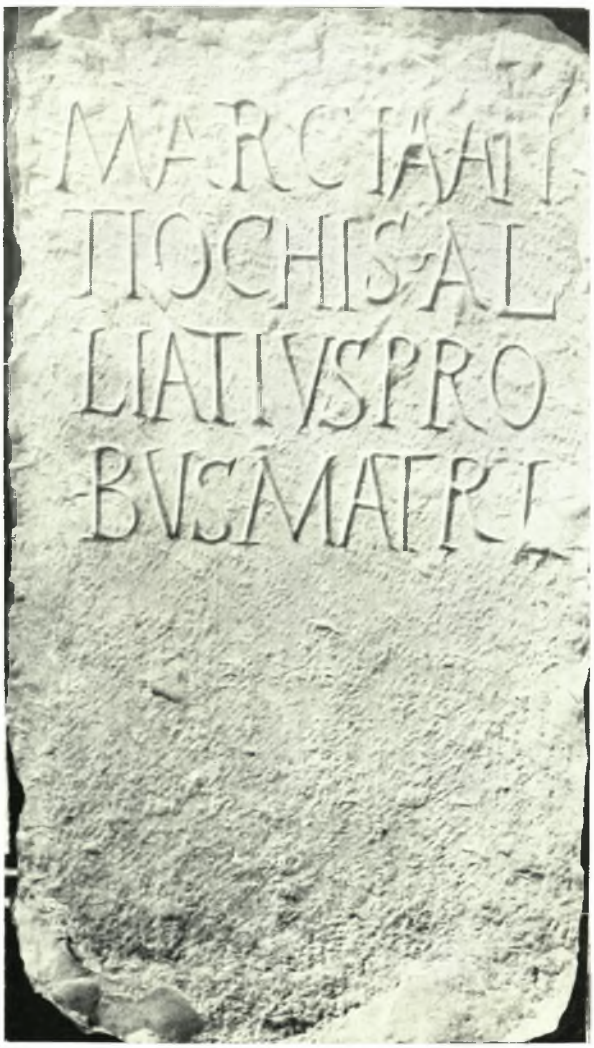

`Αχαΐα. Πάτραι: α. `Απότμημα μαρμαρίνης βάσεως ἀγάλματος, β. `Απότμημα βάσεως ἀγάλματος ἐξ ἀσβεστολίθου, γ. `Απότμημα ἐπιγραφῆς, δ. `Απότμημα λατινικῆς ἐπιγραφῆς, ε. Λατινικὴ ἐπιγραφὴ

ΕΥΘ. ΜΑΣΤΡΟΚΩΣΤΑΣ

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
18/05/2024 08:05:53 EEST - 3.131.95.49

Ἀχαΐα. Πάτραι: α. Πεσσίσκος μαρμάρινος, β-γ. Ἀποτμήματα παλαιοχριστιανικῶν θωρακίων

ΕΥΘ. ΜΑΣΤΡΟΚΩΣΤΑΣ

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
18/05/2024 08:05:53 EEST - 3.131.95.49

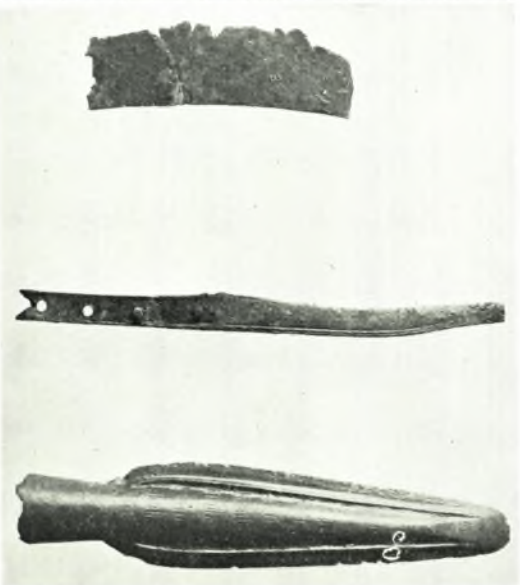

Ἀχαΐα: α. Ἀρχαϊκὸν κορινθιακὸν κράνος, β. Θύρα ὑστερογεωμετρικοῦ κιβωτιοσχήμου τάφου ἐκ Σκόρου Χαλανδρίτσης, γ. Δεξιὰ πλαγία ὄψις τοῦ κράνους τῆς εἰκ. α., δ. Χαλκᾶ μυκηναϊκὰ ὅπλα ἐκ Μιτοπόλεως Φαρῶν, ε. Ὑστερογεωμετρικαὶ οἰνοχόαι ἐκ Σκόρου Χαλανδρίτσης

ΕΥΘ. ΜΑΣΤΡΟΚΩΣΤΑΣ

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
18/05/2024 08:05:53 EEST - 3.131.95.49

Ἀχαΐα: α-β. Ἡ μεσαιωνικὴ ἀκρόπολις Γρεβενὸν τοῦ Ἐρυμάνθου ἀπὸ ΒΔ., καὶ ΝΑ.

ΕΥΘ. ΜΑΣΤΡΟΚΩΣΤΑΣ

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
18/05/2024 08:05:53 EEST - 3.131.95.49

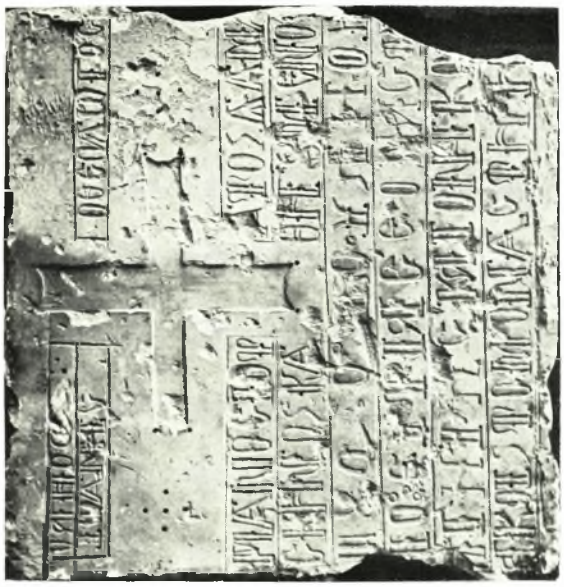

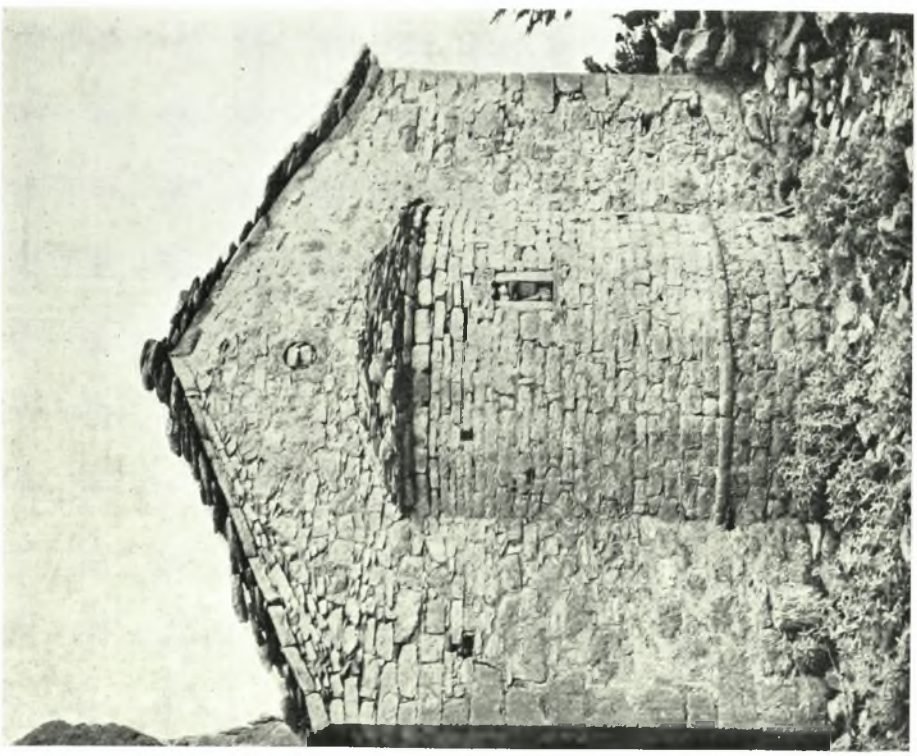

Ἀχαΐα: α. Τὸ καθολικὸν τῆς μονῆς τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου Γρεβενοῦ, β. Ἡ κτητορικὴ ἐπιγραφὴ τῆς μονῆς τῆς εἰκ. α., γ. Ἀρχαϊκὸν δωρικὸν κιονόκρανον ἐξ Ἀκράτας

ΕΥΘ. ΜΑΣΤΡΟΚΩΣΤΑΣ

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
18/05/2024 08:05:53 EEST - 3.131.95.49

Ἀχαΐα. Καλάβρυτα: α-β. Πρώιμον «ἰλλυρικὸν» κράνος, γ. Χαλκαῖ κνημῖδες, δ. Λεπτομέρεια χαλκῆς κνημῖδος τῆς εἰκ. γ, ε. Ἐπιθετικὰ ὅπλα

ΕΥΟ. ΜΑΣΤΡΟΚΩΣΤΑΣ

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
18/05/2024 08:05:53 EEST - 3.131.95.49

Ἀχαΐα: α. Χαλκοῦν γεωμετρικὸν ψέλιον ἐκ Λουσῶν, β. Ἀρχαῖοι λιθόπλινθοι ἐντετειχισμένοι ἐπὶ τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τοῦ φραγκικοῦ κάστρου τῶν Καλαβρύτων, γ-δ. Τὸ κάστρον τῶν Καλαβρύτων ἀπὸ Δ. καὶ ΝΔ.

ΕΥΘ. ΜΑΣΤΡΟΚΩΣΤΑΣ

Institutional Repository & Information Centre - University of Thessaly
18/05/2024 08:05:53 EEST - 3.131.95.49